

Romano hangos

8, Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 4 • VYŠLO 28. ÚNORA 2007

zprávy

OPAVA – Více než 60 lidí evakovali hasiči 25. února odpoledne z opavské ubytovny v Janské ulici, kde žijí především romské rodiny. V domě hořel domovní odpad, kvůli silnému kouři muselo ubytovnu opustit 32 dospělých a 23 dětí. Při požáru a záchraně osob nebyl nikdo zraněn.

PRAHA – Občanské sdružení R-Mosty, které se zabývá podporou Romů a působí už od roku 1992, spouští nové webové stránky. Mimo jiné na nich najdete informace o aktuálně poskytovaných sociálních službách pro děti i pro dospělé, nové kontakty, stanovy a také časové rozvrhy a úřední hodiny. R-Mosty patří společně s Romeou k partnerům projektu Equal - podpora Romů v Praze. Více informací na internetové adrese www.r-mosty.cz.

DUBNICA NAD VÁHOM – Památník romského holocaustu, odhalený 26. února, se nachází na improvizovaném hřbitově v areálu firmy ZVS Holding v Dubnici nad Váhom. V areálu dnešní zbrojařské firmy bylo v roce 1945 zastřeleno osmnáct lidí a dalších osm bylo pohřbeno zaživa. Hromadný hrob byl po válce exhumován a pozůstatky byly pochovány na stejném místě do samostatných hrobů. Do kamenu je vytesáno 18 jmen, která se historikům podařilo vypátrat v archivních materiálech. Pomník byl odhalen jako sedmý v pořadí v rámci projektu Ma Bisteren! (Nezapomeňte!).

Společenství Romů na Moravě začalo školit své pracovníky Rozhodující je první kontakt

Od nového roku platí novela zákona o sociálních službách. Jednotlivé neziskové organizace proto musí standardizovat svoje postupy při práci s klienty. Společenství Romů na Moravě zařídilo pro svoje terénní sociální pracovníky (TSP) dvě školení na téma standardů sociálních služeb a další dvě budou následovat. Školiteli byli odborníci z organizace Horizonty, kteří se sociální problematikou a dlouhodobě zabývají.

Obsahem kurzů bylo nejprve se seznámit se smyslem, strukturou a hlavními principy standardu (všeobecného) a posléze příprava na zavedení tzv. procedurálních standardů, které se týkají přímo práce s klientem. Na samotném procesu zavádění se podílejí přímo pracovníci SRNM, kteří navrhnou opatření a postupy, směřující k vytvoření podkladů pro zavedení proce-

Pokračování na str. 2

Pohled na účastníky školení

Foto: Jiří Salík Sláma

Romská čtvrť má dát přednost bulváru

Studie, kterou předložila specializovaná firma brněnské radnici, se zabývá vytvořením nového bulváru, který by měl významně pozmenit tvář ghetta v centru města. Nová třída má vést od Ústředního autobusového nádraží Zvonarka napříč ulicemi Cejl a Bratislavská k tř. Milady Horákové.

Studie poradenské firmy Mott McDonald počítala ve svých nákresech se čtyřproudovou silnicí. Etapová postupná výstavba nové městské třídy prý vrátí do těchto míst život, rozvoj a služby, které tu nyní nejsou. V lokalitě žije podle odhadů až patnáct tisíc Romů. Práci jich má asi 20 procent. Ostatní žijí ze sociálních dávek a z toho, co si sami k obživě seženou. Plán počítá se stržením množství domů a ná-

hradním ubytováním pro jejich obyvatele. Podle Martina Andera, který má na brněnské radnici na starosti územní plánování, je „první věc, kterou bude potřeba se zabývat, řešení náhradního bydlení pro lidi, kteří teď žijí v domech určených k demolici“.

Podobné starosti má také Miroslav Zima ze střediska Drom. „Vítám každý návrh, který napomůže řešení této situace. V prvé řadě je ale třeba se zabývat tím, kam se tyto lidé přestěhují, aby na okraji Brna nevzniklo jakési nové ghetto,“ upozornil Zima.

Děti z romských rodin, které nemají pozitivní vzory, by po rozbití velké komunity nechodily do jedné školy, jak je tomu nyní. „Integrace do společnosti je je-

diným možným řešením problému, kterým se města dlouhodobě odmítala zabývat,“ uvedl před časem sociolog Fedor Gál.

Studie americké firmy má zajímavou časovou souvislost s nedávnými prohlášeními starosty městské části Brno-sever Lea Venclika, který v poslední době vyvinul nebyvalý zájem o osudy romských obyvatel brněnského Bronxu. Plány expanze bohatých nadnárodních společností na úkor obyvatel chudinského ghetta tak vrhají na postoj starosty trochu jiné světlo. Je jasné, že na zářivém městském bulváru nebude místo pro chudé obyvatele, ať už budou mít jakoukoli barvu pleti.

(J. S. S.)

z obsahu

Vize Jolán Oláhové

Svět obrazů Jolán Oláhové je světem uvitým ze vzpomínek, ale i světem reálným, pozorovaným s dychtivostí myslí. Vizemi vzpomínek si zpřítomnila dnes už neexistující způsob života.

strana 4

Cizinci, našinci a média

Uprchlíci a menšiny jsou jako mediální téma okrajové až nezajímavé. Informuje se o nich hlavně v regionálních přílohách, kde jsou vnímáni jako zdroj potenciálního nebezpečí či ohrožení.

strana 5

Víc než jen doučovat

Doučování je určeno především pro děti z muzejních klubů. Alespoň jednou týdně se doučuje patnáct dětí, jiné využívají nabídku podle aktuálních potřeb s učivem.

strana 7

OSN by se měla více zasazovat o ochranu lidských práv Romů ve světě

Ústřední rada německých Romů a národní romské organizace z Evropy se obrátily u příležitosti otevření výstavy Holocaust Romů a rasismus v dnešní Evropě v sídle OSN v New Yorku na generálního tajemníka OSN Ban Ki-moona s výzvou. V plném znění ji zveřejňujeme.

Zástupci Romů z různých zemí Evropy vyzývají Spojené národy, aby se více zasazovaly o ochranu lidských práv romských menšin v Evropě a v celém světě. V této souvislosti požadují zřízení úřadu zvláštního představitele OSN pro záležitosti Romů. Generální tajemník by měl přidělit řešení této problematiky a vedení zmíněného úřadu kvalifikovanému zástupci romské menšiny.

Romové žili po dlouhá staletí jako obyvatelé jednotlivých států ve všech zemích Evropy a rovněž v mnoha dalších státech světa. Podobně jako Židy, nacisté pronásledovali a vraždili Romy

kvůli jejich údajné „rasové podřadnosti“. Na všech okupovaných územích bylo zabit více než půl milionu příslušníků romské menšiny. Zemřeli převážně v koncentračních a vyhlazovacích táborech. I dnes, více než 60 let po holocaustu, Romové v Evropě, kde tvoří nejpočetnější menšinu deseti až dvanácti milionů obyvatel, se stávají obětmi rasistických útoků ze strany neonacistů nebo státních orgánů či policie. Děje se tak téměř každodenně. Často jsou většinovou společností vykazování a nucení žít v oblastech připomínajících ghetta. Děti jsou posílány do zvláštních či nápravných škol,

jejichž úroveň je hluboko pod průměrem ostatních škol navštěvovaných žáky z většinové společnosti. Tímto se výrazně zhoršují perspektivy budoucnosti s rovnými příležitostmi a respektováním práv. Následkem opomíjení a diskriminace nemají příslušníci této menšiny velmi často přístup k základním službám, jako je elektřina, voda a kanalizace. Podmínky jsou mnohde srovnatelné se situací milionů lidí živořících ve slumech v Asii či v Latinské Americe. To je skandální situace, naprosto neslučitelná s evropskými státy, které jsou založeny na principech ochrany lidských práv.

V rámci důležitých úmluv a rezolucí udělaly Spojené národy pro ohrožené menšiny v minulosti mnoho práce a vytvořily základní

podmínky pro jejich ochranu a rozvoj. To se týká také Romů. Jedná se především o Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace (ICERD) z roku 1965 a rovněž také o Deklaraci OSN o právech národních, etnických, náboženských a jazykových menšin z roku 1992. Zvláštní úlohu při prosazování těchto ochranných opatření a zákonných norem má Výbor OSN pro odstranění všech forem rasové diskriminace (CERD). Důležitou práci také odvádějí Vysoký komisař OSN pro lidská práva a Nezávislý expert OSN pro menšiny, který byl ustanoven v roce 2005.

Přes tyto povzbuzující skutečnosti a první kroky naše zkušenosti z mnohých zemí potvrzují, že ochranné a rozvojové programy

pro Romy jsou buď nedostatečně uváděny do praxe, nebo nejsou schopny efektivně čelit rozsáhlé diskriminaci naší menšiny. Na základě těchto poznatků by měl zvláštní představitel OSN pro záležitosti Romů představit zvláštní opatření vedoucí ke zlepšení ochrany lidských práv v úzké spolupráci s politickými představiteli menšiny. Zmíněná opatření musí být zaměřena zvláště na tyto oblasti:

Ochrana proti rasismu a diskriminaci

V zájmu zlepšení ochrany proti rasisticky motivovaným trestným činům musí být tyto činy systematicky stíhány policií a státními orgány příslušných zemí. Zároveň

Pokračování na str. 2

zaznamenali jsme

Vymáhání dluhů. Firma spřízněná se dvěma plzeňskými zastupiteli údajně profituje z vymáhání dluhů od sociálně slabých obyvatel města. Před časem dostala od Plzně zakázku na vymáhání dluhů na nájemném bez výběrového řízení. Informují o tom Lidové noviny (LN). Firma Sugar Twister-Inkaso, která se přejmenovala na AB – Finanční servis, se podle LN zabývá půjčováním peněz a vymáháním dluhů. Jejím majitelem je bývalý společník plzeňského zastupitele Petra Tofla (ODS) ve společnosti Sugar Twister. Podle LN společnost dostala od Plzně zakázku na vymáhání dluhů na nájemném bez výběrového řízení. Nyní navíc usiluje o koupi 40 městských bytů obývaných převážně sociálně slabými Romy. Firma nabízí asi třetinu tržní ceny a je pravděpodobné, že se jí podaří byty získat.

Rasistický koncert. Neonacistická skupina Autonomní nacionalisté Střední Čechy svolala svoje příznivce na demonstraci proti americké raketové základně 24. února. Skutečným cílem byla však demonstrace síly a zastrašení antifašistů a národnostních menšin. Proti nacionalistům se postavila více než stovka levicových antifašistů, které policie rozehnala za použití zásahových výbušek. Poté odjeli neonacisté na koncert rasistických kapel do Českých Budějovic.

Popírač do vězení. Známý popírač holocaustu Ernst Zündel bude muset za své revizionistické aktivity strávit pět let ve vězení. Mannheimský soud tak dal za pravdu státnímu zástupci a udělil mu nejvyšší možný trest. Zündel (76) žil dříve v USA a v Kanadě, odkud byl v roce 2005 vydán do Německa. Žalobce poukázal na to, že Zündel dlouhodobě a soustavně popírá nezvratně prokazanou skutečnost, že němečtí nacisté zahubili miliony Židů.

Le famelijenge kempel te del vast

O Gremium pisindža lil kio premier Miroslav Topolánek, kaj le romane famelijenge te pomožinel andre lengeri humanitaro kriza. Dži adadžives mek ani naodpisindža. „Amen džanas, kaj o fameliji bi pomocatar khatal o štatus korkore nabirinen te dochudel pes andal e kriza. Andro decebros 2006 avila andre Čechiko o Adam Andrasz, ombudsman khatal o Roma National Congress, saves o Gremium vičhindža te dikhel e situacija savi hin le deportimen famelijen.

Pal e situacija deportimen famelijenge džala buči the andro viboris

pal o manušane čačipen Evropsko forum le Romengero the Phirutengero (ERTF) 23. 2. Štrasburkoste. O Gremium rodela the aver šajipena, sar te del vast le famelijenge, save sas pre zor deportimen Vsetinostar. Visalola pro organizaciji save keren buči andro manušane čačipena the paš o ambasadi le štatengere khatal Evropsko unia, phendža o Ladislav Bílý khatal o Gremium. Pal leskero gindo hin avke, kaj bi kaleskero pes o deportimen fameliji naobačena.

Dezider Giňa

Rodiny potřebují pomoc

Grémium romských regionálních představitelů dosud nedostalo odpověď od premiéra Mirka Topolánka, kterého požádalo o zajištění humanitární pomoci romským rodinám deportovaným na podzim ze Vsetína.

„Jsme přesvědčeni, že tyto rodiny se bez pomoci státu neobejdou. Budeme proto hledat další možnosti k získání humanitární pomoci deportovaným rodinám

prostřednictvím mezinárodních lidskoprávních a humanitárních organizací a také zastupitelských úřadů členských zemí Evropské unie,“ řekl výkonný tajemník Grémia Ladislav Bílý. Z podnětu Grémia se měl podle jeho slov zabývat také výbor pro lidská práva a migraci Evropského fóra Romů a Travelerů (ERTF) na jednání 23. února ve Štrasburku.

Dezider Giňa

Rozhodující je ...

Dokončení ze str. 1

durálních standardů, rozšiřují si své znalosti v oblasti sociální práce, což ve výsledku vede k lepšímu a kvalitnějšímu poskytování sociálních služeb.

Školení probíhají formou krátkých výkladů a následných cvičení, ve kterých si pracovníci mohou zjistit, jak se získanými informacemi nakládat v praxi. Probíhají také společné diskuse, ve kterých si vyměňují zkušenosti a hledají nové možnosti řešení konkrétních problémů.

První dvě školení se zaměřovala hlavně na obecné vymezení standardů a jejich zavádění do praxe. Výklady školitelů se tedy zaměřovaly na vymezení druhu sociálních služeb podle zákona a významu standardů v práci s klienty. Konkrétnější rozebírání oblastí

byly přístupy ke klientům a první kontakt s nimi. Do sféry kontaktu s klientem patří také ochrana jeho práv a osobních údajů a vedení jeho spisu podle standardů. Pracovníci by měli koordinovat svoje služby v rámci organizace a používat vzájemně sdílení informací.

Standards sociálních služeb určují metodiku pro jednání s klientem od jeho prvního kontaktu s organizací, přes pomoc s jeho případem, vedení spisu, řešení případných stížností a následné vyhodnocení. Standarty se týkají také etické roviny. Pracovník poskytující sociální služby by se měl řídit podle přání klienta a zajistit mu za všech okolností dostatek informací a svobodu volby při jednání.

(J. S. S.)

Policejní asistentky v Brně pomáhají získávat důvěru Klíč do uzavřené romské komunity

Občanské sdružení Vzájemné soužití z Ostravy ve spolupráci s brněnským střediskem Drom poskytuje od loňského září službu romské policejní asistence pro Brno. Služba probíhá v rámci projektu Klíč ke změně, dotovaným ze zdrojů Evropského sociálního fondu (ESF) v ČR.

V rámci projektu působí v městských částech Brno-sever, Brno-jih a Brno-střed romské policejní asistentky Evy Malíkové (48) a Nataša Parčiová (47), zaměstnankyně romského střediska Drom. Součástí projektu je i právní poradenství. Úkolem asistentek je monitorování vytípaných rizikových míst, oblastí a vyhledávání a kontaktování klientů. Asistentkám je ponechána volnost jednání a vyhledávají si své klienty samy, ale postup korigují na schůzkách se zástupci Policie ČR v těchto lokalitách. Jedním ze základních cílů policejní asistence v Brně je napomoci eliminaci kriminality a sociálně-patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách. Aktivita jsou namířeny jak proti kriminalitě, při níž se obyvatelé těchto lokalit stávají oběťmi trestné činnosti, tak i kriminalitě, kterou sami páchají. Konkrétní služby poskytované asistentkami jsou například zprostředkovávání kontaktu obětem a svědkům trestné činnosti s policií, úřady či nestátními neziskovými organizacemi a případný doprovod na výslechy.

V lokalitách spolupracují s vytípanými školami a s místními terénními sociálními pracovníky. Na jednotlivých kauzách konzultují postup spolupracují s právníkem.

Podle představitelů brněnské policie je podmínkou kvalitního poskytování služby pravidelný kontakt s asistentkami. Aktivita policejní asistence by pak měly směřovat k odbourávání předsudků na obou stranách a ke zvyšování důvěry.

Eva Malíková a Nataša Parčiová převzaly 14. února od brněnského policejního ředitele Jaroslava Vaňka za svoji práci pamětní plakety za zásluhy o bezpečnost. Ocenění proběhlo při příležitosti slavnostní tiskové konference. V tentýž den odpoledne se konala v romském středisku Drom prezentace aktivit organizace a aktivit Vzájemného soužití. Policejní ředitel ocenil přístup obou asistentek a zdůraznil, že projekt policejní asistence je potřebnou a pro policii důležitou službou, která jí umožní přístup do uzavřené romské komunity.

Obě romské policejní asistentky pracovaly již dříve v neziskových organizacích (Armáda spásy, Podané ruce) a mají zkušenosti s lidmi žijícími v sociálně vyloučených lokalitách. Obě zvítězily ve výběrovém řízení střediska Drom a jejich práce je těší. „Naše práce má smysl. Dospělé už sice nemůžeme příliš změnit, ale jde nám hlavně o děti, které vyrůstají

v rizikovém prostředí. Ve chvíli, kdy rodiče nejsou schopni ochránit svoje děti před negativními vlivy rizikového prostředí, nastupujeme my. Za úspěch považuji to, že již téměř nevidáme malé děti, aby se samy potulovaly nočními ulicemi,“ řekla Eva Malíková. „Naše práce má smysl, který vidím v pomoci konkrétním lidem. Mnoho Romů policii nedůvěřuje a my můžeme tvořit jakýsi most mezi komunitou a policií,“ dodala Malíková.

Programu romské policejní asistence v Brně předcházela stejný program v Ostravě, který také zajišťuje Vzájemné soužití. Tato organizace se možnostmi policejní asistence zabývá již od roku 2003, kdy impulzem byla problematika lichvářství v romské komunitě. Sociálně ohrožené skupiny obyvatel v okrajových čtvrtích Ostravy se začaly obracet na místní lichváře, od nichž si půjčovaly peníze, většinou na 100% úrok (tzv. interese). Vzájemné soužití jim nabídlo pomoc. Později se začali lidé obracet na policejní asistenty také s problémy, které již nesouvisely jen s lichvou, ale i jinou trestnou činností páchanou na Romech a Romky. Od září 2006 se policejní asistentky v Ostravě zabývají již čtyři asistenti a jeden koordinátor policejní asistence.

Text a foto
Jiří Salík Sláma

Eva Malíková a Nataša Parčiová, oceněné policejní asistentky

Foto J. S. S.

OSN by se měla více zasazovat ...

Dokončení ze str. 1

by měly být u rasisticky motivovaných trestných činů zvýšeny trestní sazby. Zvláště neonacisté například využívají internet k šíření rasistické propagandy a výzev k násilným činům. Tyto aktivity musí být trestně stíhány na základě mezinárodně platných závazných úmluv.

Opatření pro zlepšení situace v oblasti bydlení, vzdělávání a zaměstnání

Důležitým předpokladem prosazení rovných příležitostí pro Romy v Evropě je vytvoření podmínek pro bydlení. Jedná se o bydlení důstojné pro lidské bytosti. V této souvislosti musí být dlouhodobým cílem rozpuštění

a odstranění ghett. Jakékoli formy diskriminace a segregace Romů v oblasti vzdělávání je třeba potírat; je nutné vyvinout a realizovat cílené zaměřené programy vzdělávání a zaměstnání.

Legislativa proti předsudkům a stigmatizaci

Závažným důvodem pro přetrvávající rasismus a diskriminaci Romů jsou nejrůznější stereotypy a klíše spojené s touto menšinou, které v minulosti zavedli nacisté. Tyto stereotypy dodnes přežívají v nejrůznějších podobách: například neustálým prezentováním Romů jako kočovníků, kteří nemají žádný vztah k rodné zemi. Taková všeobecná a zjednodušená charakteristika menšiny jako ko-

čovného národa se nachází také v mnoha mezinárodních dokumentech a rezolucích. Mezinárodní organizace musí ustoupit od přejímání a rozšiřování předsudků a stereotypů tímto způsobem. Zároveň je nutné průběžně informovat většinovou společnost o přínosech Romů a jejich kultury a o jejich významu v historii a kultuře jednotlivých zemí. Je nutné představovat celistvý obraz etnika i kultury. V médiích jsou Romové často prezentováni značně zjednodušeným a zkresleným způsobem jako kriminální živly, které je třeba vykápat na okraj společnosti. S tímto diskriminačním přístupem je nutné účinně bojovat legislativními nástroji.

(red)

„Baro bar kontra thule baliče...“

Varesavo manuš Jiří Wagner, pisindža pro internetos (www.virtually.cz) pal o thule baliče the baro bar le Romenge, save sas andro koncentrakos Lety u Písku. Kada manuš čhungardža andro muj savore Romenge save sas andro koncentrakos the kolenge, save adadžives kamen, kaj pes te aravel e balikani farma andro Lety. Hin baro čudos te dikhel pre koda, savo gindo the dikhipen hin le Wagner the kajsan manušen sar jov pre koda, savi tragedija pela pro Roma andro Lety, pro murša, džuvlija the čhavore.

O Josef Duna Pardubicatar kie kada phenel: „Koleha sar o gadže asan avri le Romen so sas tradle andro koncentraka, koleha amenge sikaven, sar amen maren tele andre amaro manušipen. Kavke andre lengero gindo hin

akceptacija koleha, so pes le Romenge andro mariben ačila. Narokom thoven pre sera koda, soske sas o Roma tradle andro koncentraki u savi tragedija pre lende ode pela, pro murša, džuvlija the čhavore. Kada sikavel sar čačes likerem manušen te hino Rom. Koda, kaj adadžives terdžol e baličhani farma andro Lety hin čhungaripen pre savore Roma, save sas murdarde andro dujto mariben.“

Andro Československo džanas o gadže pro Roma bara zoraha. Lengero specialno zakonos 117/1927 Sbn. pal o phirutne Roma, sas imar akor andre Evropa mekzoralader. Leskero rasisticko fundamentos hino but phundrado avke sar the koda, kaj les kerde but berša angle koda, sar o fašisti kerde o Norimberska rasisticka

zakoni. O komunisti hazdle e baličhani farma kode, kaj merenas o Roma, u sas lenge oda jek. Pal e revolucija sas e baličhani farma privatizimen, u niko nabajinelas kolestar, so pes pre kole thana andro mariben ačila le Romenca.

„Me pačav koleske, kaj e baličhani farma nane aradži tele vaš koda, kaj andro mariben ode merenas o Roma,“ phenel o Josef Duna saveskeri daj pregela andro fašisticka koncentraki. Situacija andro Lety but zoraha sikavel pre koda, savi pačiv den o gadže le Romen. Le mulen the le džiden. Savoro so hin pašal o purano koncentračno lageris andro Lety amenge phenel savi pozicija amen hin paš o gadže. O thule baliče Letende sikaven o čačipen.

Dezider Giňa

„Památník versus vepři boubelatí ...“

Jakýsi pan Jiří Wagner, ve svém internetovém článku (www.virtually.cz) Památník versus vepři boubelatí dokázal zesměšnit nejen Romy, kteří prošli koncentračním táborem v Letech u Písku, ale i ty, kteří usilují o odstranění pra-sečáku, jenž na jeho místě dnes stojí. Je úžasné sledovat způsob myšlení a nazírání pana Wagnera a jemu podobných na tragické události, které postihly nevinné, bezbranné romské muže, ženy a děti.

Terénní sociální pracovník Josef Duna z Pardubic k tomu říká: „Zlehčování a zesměšňování tragického osudu Romů nahnaných do koncentráků, to je jeden ze způsobů, jak vůči nám někteří lidé projevují své opovržení. Je to vlastně nevyslovený souhlas s tím, co se Romům za druhé světové války stalo. Záměrné pře-

hlížení podstaty toho, proč byli Romové nahnáni do koncentračních táborů, jak strašlivé byly důsledky tohoto postupu pro každého uvězněného člověka – matku, otce, dítě –, svědčí pouze o jediném: o obrovském pohrdání životem člověka, pokud je to Rom. Existence prasečáku, který hanobí památku každého umučteného Roma za druhé světové války, to jenom podtrhuje.“

V Československu se vůči „cikánům“ postupovalo velice tvrdě již před válkou. Singulární legislativa, zákon č. 117/1927 Sbn. o potulných cikánech, patřil v tehdejší době k nejvýznamnějším proticikánským opatřením v Evropě. Jeho rasistickou podstatu nelze oddisktovat, stejně jako fakt, že byl přijat o mnoho let dříve než norimberské rasové

zákony ve fašistickém Německu. Komunistický režim postavil velkovýkrmnou prasat v místech bývalého koncentračního tábora pro „cikány“ v Letech bez ohledu na tuto tragickou minulost. Po revoluci byl prasečák privatizován rovněž bez ohledu na to, co se tady dělo za války.

„Jsem přesvědčen, že skutečnou příčinou toho, proč prasečák v Letech dosud nebyl zlikvidován, je pouze to, že tam umírali Romové,“ míní Josef Duna, jehož matka prošla několika nacistickými koncentráky.

Situace okolo bývalého koncentračního tábora odráží velmi výrazně skutečný vztah české společnosti vůči Romům. Letští „vepři boubelatí“ jsou toho nevratitelným důkazem.

Dezider Giňa

Otevřený dopis čelným představitelům České republiky Prasečák z Letů musí pryč

Výbor pro odškodnění romského holocaustu ČR znovu upozornil vládu ČR na to, jak hrubě znevažující činnost je v Letech u Písku na místě, kde došlo v době druhé světové války k zločinu proti lidskosti z rasových důvodů. Otevřený dopis, adresovaný předsedovi vlády Míru Topolánkovi, dostali na vědomí rovněž prezident Václav Klaus, předseda Senátu Přemysl Sobotka a předseda Poslanecké sněmovny Miloš Vláček.

Jméno romských vězňů koncentračních táborů a pozůstalých po obětech se v dopise připomíná, že tábory v Letech a obdobný v Hodoníně u Kunštátu byly součástí genocidy až abstraktního

rozměru, kterou na Romech a Sintech nacisté a s nimi kolaborující vlády spáchali.

Dále se v něm praví: „Vládě České republiky připomínáme závazek vlád evropských zemí KBSE ze dne 6. června 1991, paragraf 31. Dokument hovoří o udržování důstojné památky na místech, kde došlo ke zločinům proti lidskosti za druhé světové války. Místa v Letech a v Hodoníně u Kunštátu takovými jsou.“

Podle usnesení Evropského parlamentu o situaci Romů v Evropské unii ze dne 28. dubna 2005 „romský holocaust (porajmos), stejně jako závažnost zločinů nacismu směřujících k vyhlazení Romů v Evropě, si zaslouží plně

uznání a vyzývá v tomto ohledu komisi a příslušné orgány, aby podnikly všechny nezbytné kroky, aby byla z místa dřívějšího koncentračního tábora v Letech u Písku odstraněna prasečí farma a aby zde byl vystaven vhodný památník“.

Čeněk Růžička, prezident o. s. Výbor pro odškodnění romského holocaustu ČR, závěrem vyzývá vládu, aby podnikla v tomto směru neodkladné a skutečné kroky. „Dne 30. ledna jsme se zúčastnili zahájení výstavy o holocaustu Romů za nacismu v hlavní budově OSN v New Yorku, kde jsme vyzvali svět k podpoře našich snah.“

(red)

komentář

Popírání romského holocaustu podle zákona

KAREL HOLOMEK

V úterý 20. února proběhlo u Krajského soudu v Brně projednání první žaloby na odškodnění za persekuci vůči Romům za druhé světové války. Žalobcem byl původně slovenský Rom Absolón Julius, žalovaným Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Je třeba předeslat, že této žalobě předcházelo ne méně než tříleté projednávání nároku asi 7000 poškozených Romů, vesměs slovenských, ale i českých a moravských. Dělo se tak na podkladě zákona č. 261/2001 Sb., umožňující odškodnění Romů v bývalém protektorátu i Slovenském státu, a to za útisk, který měl svůj původ v pronásledování na základě rasové rozdílnosti. Tomuto pronásledování se bylo možno vyhnout jedině ukryváním za nepředstavitelně obtížných podmínek. Podle zmíněného zákona bylo nutno prokázat důvěryhodně nejen rasovou persekuci a ukryvání z tohoto důvodu, ale stanovit i přesnou dobu ukryvání. Při prokázání ukryvání delším než tři měsíce, mohl oprávněný získat 60 000 Kč odškodnění, při ukryvání delším než rok pak 120 000 Kč.

Ministerstvo obrany bylo pověřeno zákonem, aby prozkoumalo předkládané důkazy žadatelů a na jejich základě pak udělilo či neudělilo „osvědčení o statutu politického vězně“, podle již staršího zákona č. 255/1946 Sb.

ČSSZ pak na základě udělení osvědčení vyplácela příslušné odškodnění. Při tom však nebylo stanoveno, že udělení osvědčení je nutnou podmínkou pro výplatu odškodnění. Nicméně interpretace ČSSZ byla jednoznačná v tom, že vyplácela odškodnění jedině v případě udělení osvědčení.

Po skončení řízení zůstávalo nezvratitelným faktem, že z velkého množství žadatelů byli odškodněni snad nejvíce tři procenta, poněvadž Romů původně moravských a českých, kterých bylo velmi málo, a kde prokazování přece jen nečinilo tak velké potíže jako u Romů slovenských.

Šedesát let po skončení války, za situace, kdy značná část žadatelů je sotva gramotných, kdy ve slovenských obcích neexistují téměř žádné záznamy v kronikách a kdy Romové žili v odloučených osadách, kde osazenstvo nebylo vůbec evidováno a žilo bez zájmu obyvatel mateřských obcí (pokud nebylo jimi perzekvováno), si nelze vůbec představit, jak sehnat potřebné písemné doklady o persekuci a ukryvání, natož s přesnými daty. O možnostech lidské paměti po 60 letech ani nemluvě.

Žadatelé, dnes již staří lidé, tehdy byli dětmi ani ne školou povinnými, při tom se požaduje za prokázané svědectví pouze očitých svědků.

Zákonodárce všechny tyto okolnosti vůbec neuvážil. Byly nastoleny požadavky nesplnitelné, které nemohly být z objektivních důvodů splněny.

Na jedné straně tedy český stát projevil bytí pozdní ochotu, aby se vyrovnal s křivdami rasového pronásledování i Romů za druhé světové války, ale na druhé straně to udělal tak, že poškozeným neumožnil, aby na splnění tohoto gesta dosáhli. Zákonodárce nastolil mimořádně špatný a neúčinný zákon, který je v tomto případě možno směle nazvat institucionálním popřením romského holocaustu.

U soudu byly předloženy důkazy obecně, ale i přesně popisující historické okolnosti pronásledování Romů, zpracované pracovníky Muzea romské kultury v Brně, které prokazovaly, že neexistoval v inkriminované době a místě Rom, který by se nemusel ukryvat, aniž by unikl nepříznivým důsledkům. Nejsou-li brány v potaz prokázané historické souvislosti při posuzování utrpení jednotlivců, je to možno považovat rovněž za popření holocaustu, v tomto případě romského.

Za nedostatečná byla považována i čestná prohlášení svědků, ačkoliv podle správního řádu je bylo možno připustit. Nepřipustění čestného prohlášení jako podstatného důkazu lze považovat za projev nerovnosti účastníka v řízení. Na tuto nerovnost v jednání soud svým negativním rozhodnutím přistoupil.

A tak i v tomto případě nezbyvá než smutné konstatování: Najde se někdy v českých zemí statečný soudce, který odhodí železný krunýř nedokonalého zákona a odhodlá se rozhodnout v jeho smyslu, který mu zákonodárce jen svoji nedostatečností nepřisoudil, ačkoliv původní myšlenka v zadání je evidentně identifikovatelná?

„Čunkovi“ Romové odmítli sbírku

Plán ministryně Džamily Stehlíkové na milionovou podporu vystěhovaných Romů skončil fiaskem. Romové sice nabídnutou pomoc ocenili jako lidské gesto, ale sami ji odmítli jako nesystémovou. Ministryni Stehlíkové napsali, že se snaží své bydlení opravovat z vlastních peněz a přizpůsobit se novým životním podmínkám.

„Proč by se na nás měli skládat politici, když viníkem této situace je pouze město Vsetín a bývalý starosta Čunek? Pomoc bychom pomoc ocenili jako lidské gesto, ale sami ji odmítli jako nesystémovou. Ministryni Stehlíkové napsali, že se snaží své bydlení opravovat z vlastních peněz a přizpůsobit se novým životním podmínkám.“

(zdroj LN 24. 2.)

Není vám lhotejné dění kolem vás?

Chcete, aby se veřejnost dozvěděla nejen o problémech, které vás trápí, ale také o aktivitách romské komunity ve vašem bezprostředním okolí?

Napište nám!

recenze

Romové na pohlednicích

Jana Horváthová: Devleskere čhava – svedectvom starých pohľadnic. Region Poprad 2006. (176 stran)

Slovenské vydavatelství Region Poprad vydalo v roce 2006 unikátní výpravnou publikaci. V rámci svého cyklu historických pohlednic se tentokrát zasloužilo o zpřístupnění a prezentaci pohlednic s tématem Romů. Reprodukované je 239 pohlednic z časového období od roku 1895 do 30. let 20. století. Pocházejí převážně ze sbírek Muzea romské kultury v Brně, ale i ze sbírek soukromých sběratelů na Slovensku, v Polsku, ve Španělsku a Maďarsku, vydaných na území tehdejšího Rakousko-Uherska, později Československa a Podkarpatské Rusi, Balkánu i Ruska.

S historií pohlednic a jejich sběratelstvím – filokartii – seznamuje čtenáře úvodní stať Júlia Cmoreje.

Autorka hlavního textu a výběru těchto historických pohlednic je historička (a ředitelka Muzea romské kultury) Jana Horváthová. Po úvodním slovu se základními reáliemi o historii Romů tematicky rozdělila publikaci do sedmi kapitol: s názvy kočovníci, usedlíci, oděv, řemeslníci, hudebníci, krása cikánských žen a cikánský mýtus, v nichž publikované pohlednice doprovází text ve slovenštině a romštině.

V první kapitole vypovídají uveřejněné pohlednice o dřívějším kočovném životě Romů, s jejich pohyblivými příbytky – stany, vozy a maringotkami, „cikánskými tábory“ olašských Cikánů.

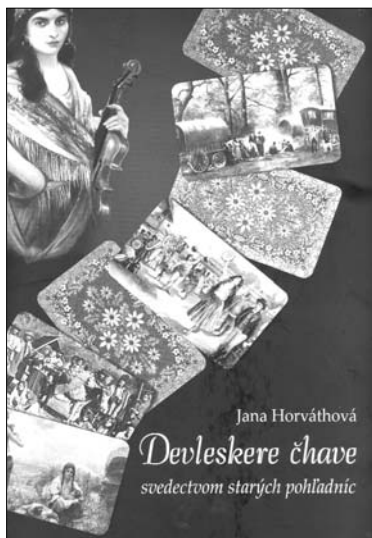
Do druhé kapitoly jsou zařazeny pohlednice s tématem usedlého života nejen našich Romů, v předválečném období žijících v Čechách a na Moravě, usedlých Romů, pocházejících ze Slovenska, Podkarpatské Rusi, ale i z oblasti Maďarska a Balkánu. Setkáváme se na nich také s typy obydlí v „cikánských osadách“ i mimo ně.

Oděv – způsob odívání romských mužů a zejména žen – je tématem další části, představující pohlednice z našich zemí, ale i z Ruska, Španělska a dalších zemí.

Velkou kapitolu tvoří soubor s tématem „řemeslníci“, který seznamuje s nejtýpějšími řemesly: kovářstvím, kotlářstvím, korytářstvím, košíkářstvím, s chozením s medvědy i dalšími, kterými se Romové po staletí živili v rámci rodových profesí.

Samostatnou kapitolu tvoří téma „hudebníci“ vesniční i měštití (kavárenští), kteří se hudbou živili. Pohlednice převážně z let 1905 až 1910 dokumentují i vyhlášené muzikantské rody z Bratislavy, Košic, Budapešti a Vídně, Moskvy a jiných evropských měst.

Další část – krása cikánských žen; na toto téma bylo již v období pozdního romantismu a na počátku 20. století vydáno mnoho uměleckých pohlednic. Velká část z nich jsou reprodukcemi výtvarných děl i mnoha našich známých malířů: Josefa Mánesa, Mikoláše Alše, Aloise Kalivody, C. V. Mutticha, Jakuba Obrovského, Josefa Ženiška a dalších.

Obálka recenzované publikace

Poslední kapitola „cikánský mýtus“ soustředila pohlednice s typy Romů a výseky z jejich způsobu života, jak si je majoritní společnost představovala a mnohdy romanticky vybábila. Tento pohled na „Cikány“ se jeví ostatně ve většině publikovaných pohlednic.

Kromě velké skupiny pohlednic, vzniklých jako reprodukcí uměleckých děl, byly pro přípravu této publikace soustředěny i pohlednice (černobílé i kolorované) z fotografických záběrů Romů a jejich života. Dnes jsou cenným zdrojem a dokladem způsobu života Romů od konce 19. století a začátku 20. století (až do let třicátých), kdy dokumentární fotografie Romů ještě neexistovaly, resp. nejsou dochovány. Bylo by zajímavé znát i jméno malíře, resp. autora těchto fotografií (fotografii, jak se tehdy říkalo), pokud je na zadní straně pohlednice uveden, případně i lokalitu, kde a kdy byl snímek pořízen.

Překvapivými náměty některých pohlednic je i téma „Cikán v rakousko-uherské armádě“, zobrazené na uměleckých pohlednicích z doby první světové války, nebo malý soubor ze seriálu „Naše četnictvo“ (1925), kde pohlednice zobrazují „Cikány“ jako lidi trvale na území zákona. Naopak, ale stejně překvapivě, se s Romy setkáme i na vánočním přání (1905) nebo dokonce na reklamních pohlednicích Velimské továrny na čokoládu a Frankovy kávy (bez udání roku, ale zřejmě z období první republiky, z 20. či začátku 30. let 20. století).

Publikace je reprezentativně vydaná, slovenský text, provázející pohlednice, je průběžně překládán do romštiny (překlad Jana Kramářová) a v závěru je celý text přeložen do angličtiny a maďarštiny. Možná však postrádat jen obsah a překlad názvu knihy Devleskere čhava, což znamená Boží děti. To však na celkovém působení této knihy nic neubírá.

Autorka textu Jana Horváthová odborně fundovaně a přitom pro čtenáře srozumitelně seznamuje prostřednictvím této unikátní sbírky pohlednic i s historií a tradičním způsobem života Romů. „Svedectvom starých pohľadnic“ – to je vystihující podtitul této krásné publikace, která se stane jistě nejen ozdobou knihovny každého čtenáře, ale i příspěvkem k dalšímu poznání. Je přínosem i z romistického, historicko-etnologického hlediska. Proto za ni autorům i vydavateli dík. **Eva Davidová**

Představivost Jolán Oláhové

Jolán Oláhová se narodila v maďarském Salgótarjánu (1932), kde také roku 2005 zemřela. Na živobytí si vydělávala těžkou fyzickou prací, vychovala mnoho dětí a vnoučat. Po otcově linii pocházela z rodiny hudebníků. Zřejmě i odtud pramení její vnitřní povstání, jež se projevila již v dětství, kdy vytvářela sochy ze sádry a kreslila na stěny domů.

Výtvarnému umění se začala věnovat intenzivně až koncem 70. let, když kvůli srdeční chorobě odešla do invalidního důchodu. Později se s manželem Andrássem Baloghem Balázsem učili u významného romského výtvarníka Jánose Baláze (1905–1977), který bydlel jen o pár ulic dál, a v uměleckém vývoji pokračovali i pod dohledem malíře Pétera Földiho (*1949). V díle Jolán Oláhové se vynořuje svět, který dojímat způsobuje potěšení, vyvolává otázky a osvěžuje mysl čistotou pohledu.

Svět obrazů Jolán Oláhové je světem uvitým ze vzpomínek, ale i světem reálným, pozorovaným s dychtivostí mysli. Vizemi vzpomínek si zpřítomnila starodávny, dnes už neexistující způsob života, charakterizovaný spjatostí s přírodou. Se světem přírody se v jejích obrazech setkáváme v mnoha symbolických proměnách a překvapivých významových spojeních. Nejčastěji se zde objevují postavy lidí, zejména žen, často je na nich sama autorka. Často maluje krotké beránky, cválající koně, lidi a zvířata v harmonické symbióze, jako bytosti, patřící k sobě (Žena s jelenem, Koza s lidskou tváří, Dívka s ptáky). Autorka třídí, zvýrazňuje, co bylo v jejím životě důležité, vyčleňuje příběhy spjaté s její existencí a s existencí její rodiny i romského společenství.

V magických a baladických interpretacích těchto vztahů často dominuje smutek, bezmoc, osa-

mlost a bolest (Žena plačící pod stromem, Taková hanba, Smutek, Žebrák). Na druhé straně je úhel pohledu Jolán Oláhové radostně oduševnělý a lyrický (Západ slunce, Růžové hory, Na louce, Jak líbezně zní hudba). Pod rouškou autorčiny představivosti se skrývá půvab pocitu, představy, zážitku a nálady. Křehká ženská poezie.

Po formální stránce zaujmu obrazy silným výtvarným instinktem pro tvar a jeho podstatu, samozřejmostí a lehkostí práce se štětcem a čistými, výraznými, zářivými barvami. Přestože se techniku malby učila především od svého manžela, rovněž neškoleného výtvarníka, disponuje její malířská tvorba osobitým znakovým systémem a originálním výtvarným řešením. Jestliže ze začátku motivy načrtávala, později začala malovat přímo a la prima na plátno a sololit. Pro autorku jsou typické tvarové deformace, negování anatomie a používání významové perspektivy. Velikosti postav a předmětů v obrazové kompozici jsou přímo úměrné jejich důležitosti. Jolán Oláhová zobrazuje tváře pomocí jednoduchých schémat (lichoběžník, tro-

júhelník, kruh). Zobrazené bytosti vedou mezi sebou dialog v neopakovatelném obrazovém světě – tajemném a archetypálním.

Dílo Jolán Oláhové bylo v roce 1985 představené v Muzeu naivního umění v Kecskemétu samostatnou výstavou, kde mají její tvorbu ve svém sbírkovém fondu. Oláhová se účastnila výstav romských výtvarných umělců nejen doma (Pannonhalma, Szeged, Miskolc, Budapešť), ale i v zahraničí (Kulturní instituty Maďarské republiky, Paříž, Stuttgart, Řím). V roce 2002, při příležitosti životního jubilea, byla její tvorba prezentovaná v galerii Dorottya v Budapešti.

Galerie insitního umění v Pezinku, která je ve správě Slovenské národní galerie, uspořádala autorce spolu s Kulturním institutem Maďarské republiky monografickou výstavu v roce 2005. O jejím životě a tvorbě byl natočen dokumentární film.

Katarína Čierna
SNG Bratislava

Dílo Jolán Oláhové je nyní možno shlédnout v brněnském Muzeu romské kultury. Výstava Putování potrvá do 6. září.

Koza s lidskou tváří

Foto MRK

Veřejná sbírka pro Romy

Stanovisko občanské části Rady pro záležitosti romské komunity při Úřadu vlády ČR k plánu ministryně Džamily Stehlíkové vypsát veřejnou sbírku pro pomoc Romům, které nechal starosta Jiří Čunek vystěhovat.

My, jako romští zástupci poradního orgánu pro záležitosti romské komunity oceňujeme snahu paní ministryně řešit těžkou životní situaci romských rodin ze Vsetína, které byly vystěhovány do polorozpadlých domů, ale nemůžeme s tímto návrhem souhlasit.

Navržená řešení, ať již v podobě jednorázové vyčleněných prostředků ze státního rozpočtu, či dokonce formou „ministrské sbírky“, považujeme za řešení naprosto nesystemové a nekonceptní, která nepřispějí ke skutečnému vyřešení problémů.

Navíc takové řešení může být nebezpečným návodem pro ostatní obce, které se potýkají s obdobnými problémy po celé České republice. Rodin, a nejen romských, které žijí v nedostatečných hygienických podmínkách či nevyhovujících bytech je u nás mnoho a je povinností zejména obce či města tuto situaci řešit.

Nesouhlasíme s tím, aby stát ze svého rozpočtu či ministři formou sbírek suplovali neschopnost obce postarat se o své vlastní občany a zbavovat je tak jejich zodpovědností za řešení problému.

Uznáváme oprávněnost toho, že se s neplatičím nájemného zachází jako s neplatičím, ale je naprosto nepřijatelné, aby byli v demokratickém režimu stěhováni v noci, kdy pak tato akce může připomínat akce gestapa. Zároveň nás překvapuje, že na jedné straně je možný takovýto přístup a na druhé straně mohou sedět v obecních zastupitelstvech lidé, které veřejně deklarují své neplatičství a jimi se nikdo nezabývá. A naopak oni sami pak mohou rozhodovat o jiných lidech a jejich „deportacích“.

Již dlouhodobě upozorňujeme na legislativní nedostatky zákona o obcích, který žádným způsobem nevymezuje povinnost obce se starat o své občany, ani případné

sankce, pokud by této povinnosti nedostála.

Je nezbytné detailně prozkoumat motivační systémy a programy, které stát nabízí městům a obcím a přepracovat je tak, aby obce fakticky motivovaly k preventivní, inkusivní a komplexní činnosti v kontrastu s represivními a exlusivními aktivitami, které jsou v současné době obcemi prosazovány.

Zde vidíme hlavní prostor pro koncepční a realistické řešení, ke kterému by vláda měla upřít svou pozornost.

21. února 2007

Mgr. Monika Mihalíčková
Jan Balog
Lucie Horváthová
Robert Sutorý
Martin Cichý
Mirek Kotlár
Jiřina Bradová
PhDr. Jana Horváthová

Cizinci, našinci a média

Publikace mapující stereotypy a „samozřejmé“ představy vnímání světa

Radka Klvaňová z brněnské Fakulty sociálních studií a Radim Ošmera z Nesehnutí předvádějí výtvarná díla čečenského autora Muvata Vaharsola žijícího ve Finsku

Kniha, kterou vydalo na počátku letošního roku Multikulturní centrum Praha o. s. obsahuje mediální analýzy vzniklé v rámci projektu Diskriminace a média. Cílem publikace s názvem *Cizinci, našinci a média* bylo „systematicky sledovat, jakým způsobem a v jakých souvislostech se v celostátním a regionálním tisku píše o cizincích a příslušnících národnostních, etnických a náboženských menšin, popřípadě poukazovat na jejich zjednodušující, zavádějící či stereotypní zobrazování“.

Kniha byla představena na diskusi s několika jejími autory a odborníky na média a menšiny 22. února v prostorách brněnské Fakulty sociálních studií. Reč je v ní hlavně o problematice uprchlíků a azylantů, ale nechybí ani kapitoly o nedobrovolných sterilizačních romských žen či mediální analýza informování o přístupu vsetínského starosty Čunka k místním Romům.

Pozornost jinakosti

Cílem debaty spojené s představením knihy bylo upozornit, že v poslední době roste pozornost médií věnovaná tématům spojených s jinakostí. Média tak slouží pro většinu lidí, kteří se například s uprchlíky nebo s Romy ve vyloučených lokalitách nestýkají, jako klíčová a často jediná cesta, jak se o těchto tématech dozvědět. Autory proto zajímalo, jak se cizinci a menšiny obecně zobrazují v českých médiích a jaký je výsledný obraz, který je o nich vytvářen. Publikace má být východiskem pro veřejnou debatu o roli médií ve vytváření veřejného mínění o uprchlictví, migraci a menšinách v ČR a o možnostech kultivace veřejné debaty na toto téma.

Uprchlíci a menšiny jsou jako mediální téma okrajová až nezajímavá. Informuje se o nich hlavně v regionálních přílohách, kde jsou vnímány jako zdroj potenciálního nebezpečí či ohrožení. Jsou prezentovány jako někdo, kdo se náhle „zhmotní“ u hranic státu a pak kamsi tiše zmizí. Nevyrovnanost je

také ve zdrojích článků, kterými jsou vesměs policejní prohlášení. Za posledních pět let se změnila situace ve vnímání nevládních a neziskových organizací (NNO) jako informačního zdroje. Z toho však vyplývá další paradox: o uprchlících se tím pádem píše převážně v souvislosti s jejich kulturními aktivitami (vaření, tance), ale již se nezmiňují skutečné problémy.

Obraz Romů v médiích je stále plný stereotypů. Jsou představováni primárně jako „nepřízřubivá skupina obyvatel“ (v ČR i SR). V ČR nastala nerovnováha v počtu otisknutých článků s romskou tematikou kvůli již vzpomenuté kauze Jiřího Čunka, lze tedy předpokládat, že vyšší frekvence těchto článků se časem utlumí. Byly zmiňovány také „romské krkavčí matky“ v souvislosti se dvěma porody mrtvých dětí v Ostravě. Na Slovensku vyšel na podobné téma dokonce třístránkový článek. Pozitivní byly naopak reference o úspěchu romského rapera Gipsyho a jeho skupiny, která se chystá na evropské turné. Byl také citován Gipsyho výrok, že „jednou bude chtít být každý rapující cikán“.

Mediálně nezajímavé téma

Podle mediálního odborníka Václava Štětka se o uprchlících a menšinách obecně píše negativně (a málo) proto, že toto téma není mediálně zajímavé a veřejnost mu nepřikládá dostatečnou pozornost. Téma také není úplně srozumitelné a jednoznačné: chybí souboj dobra se zlem, celebrity a kulturní blízkost. Píše se o něm převážně v lokálních médiích, protože je tak chápáno. Například v otázce utečeneckého tábora či chudinského ghetta se situace podává tak, že lidé v této oblasti zůstanou „navždy“ a nikdy se nepojí do života většinové společnosti.

Média také vytvářejí umělý pocit ohrožení a nebezpečí. Vytváří se tzv. morální panika, kdy jsou témata podávána negativně a ještě zvětšena. Používá se katastrofický jazyk (záplava uprchlíků)

či deratizační (police vyčistila bagetárnu), militaristický (invaze uprchlíků) nebo myslivecký (odchycení běženci). Národnost navíc jakoby určuje charakter člověka: někdo je Rom, Rus nebo Afghánc a podle toho jsou dále odvozovány jeho vlastnosti.

Zboží z Asie nevádí

V diskusi zazněla důležitá poznámka sociologa Viktora Pioreckého, že média uvažují pouze v kontextu národních států. Z otisknutých článků pak vyplývá, že „my“ jsme domácí a „oni“ jsou cizí jen proto, že se narodili v jiném státě. „Cizího“ člověka tak buďto zavřeme do tábora, asimilujeme, nebo odvezeme pryč. Zajímavým poznatkem také je, že s uprchlíky z jihovýchodní Asie mají Češi problém, ale levné zboží vyrobené v tomto regionu jim nečiní problém kupovat a používat. Novináři by měli narušovat stereotyp uvažování pouze v rámci národních států a národností a tím přispívat k větší vzájemné toleranci.

Proč se toto neděje, osvětlil již citovaný Václav Štětka. Řekl, že média by měla kromě informování také posilovat vzájemnou identitu čtenářů jako „národa“. Všichni jsou na tento přístup navyklí: zvyšuje soudržnost mezi většinou v regionu a tím pádem i prodej novin. Média jsou totiž ovlivňována hlavně ekonomickým tlakem (podle redaktora MF Dnes Jiřího Smetany jsou články v novinách pouze vycpávky mezi tím nejdůležitějším – inzercí), ale také společensko-politickou objednávku, ve které hraje důraz na nacionalismus i dnes velkou roli.

Ukazuje se, že mediální stereotypy zůstanou pravděpodobně ještě dlouho a ani nástup mladých progresivních novinářů nemůže příliš změnit. Dokud se budou muset velká média podřizovat nátlaku inzerentů a politickým objednávkám, nebude existovat prostor pro objektivní informovanost o menšinách.

Text a foto
Jiří Salík Sláma

napsali jste nám

Romská otázka IV

V diskusi o mých „romských“ článcích na internetovém Neviditelném psu se objevila věta, kterou tak dobře znám z rozhovorů o Romech: „Ať táhnou, odkud přišli!“ Člověk, který (zpravidla vztekle) vznáší tuto námitku, většinou netuší, odkud vlastně přišli.

Ne, v tomto článku se nebudu obšírně zbývat dějinami Romů. Poukážu jen na několik skutečností z posledního století.

Romové byli pronásledováni po staletí zpravidla v celé Evropě. Měli ještě méně práv než Židé. Jestli Evropa měla nějaký národ, který jako celek musel žít psaneckým životem, byli to právě Romové. Pokud si někdo myslí, že jejich problémem je, že nechtějí pracovat, ať se zamyslí nad tím, zda po staletí pracovat mohli. Zda mohli vlastnit majetek. Zda mohli vlastnit půdu. Zda mohli zastávat nějaké úřady. Zda se jich někdo někdy zastal.

Devatenácté století přineslo přece jenom určitou humanizaci. V meziválečném Československu žili Romové, z nichž se většina integrovala do tehdejší společnosti. Kdyby společenský vývoj, který začal již za Rakouska-Uherska, mohl pokračovat dále ještě několik desetiletí, přinejmenším v Čechách a na Moravě by dnes Romové byli do společnosti zcela integrováni.

Tento vývoj byl přerušeno Mnichovem a zánikem tehdejšího Československa. Během protektorátních let bylo 90 procent českých Romů vyhubeno, a to nikoli pouze zásluhou Němců, ale za vydatného aktivního přispění Čechů. Sběrný tábor v Letech byl spravován Čechy. Byli to Češi, kdo „odsunul“ Romy na jistou smrt do Němci řízených koncentráků.

Češi se na Romech krutě provinili a nikdo jim to neodpáře. Jediným řešením je národní pokání, omluva a prosba za odpuštění. Místo toho nejvyššího symbolický představitel českého státu, prezident Václav Klaus, mudruje nad tím, že Lety nebyly koncentračním táborem v pravém slova smyslu. Jako kdyby tato otázka stovky, ba tisíce Romů, kteří tam zahynuli, nějak zvlášť zajímala.

Omlouvám se všem, kteří se mnou nebudou souhlasit, ale musím napsat něco, co vidím jako důležité pro pochopení toho, co následovalo. Jsem přesvědčen, že „autorem“ národů je Bůh a že národy existují, dokud Bůh chce. A někdy se dějí zvláštní věci.

Evropská civilizace po staletí pronásledovala také Židy. A když bylo na dosah „konečné řešení“ židovské otázky, zase se to nějak nezdařilo. A nyní mají Židé vlastní stát, byť maličký. A atomovou bombu.

Byl jsem jednou napomenut, že bych neměl mluvit o evropské civilizaci, ale o Němcích. Ti přece chtěli Židy zlikvidovat, kdežto některé evropské národy jim pomáhaly. Přesto znovu tvrdím, že provinění na Židech není jen záležitostí Němců. Antisemitská byla většina Evropy – od Španělska po Rusko. Nicméně národy, které Židům pomohly, Bůh po válce odměnil nebyvalou prosperitou.

Nuže, Evropa se do značné míry svých Židů zbavila. A dostala muslimy. Vyhubila značnou část těch, kteří se svých práv hlasitě nedomáhali a přitom byli pro evropskou kulturu značným přínosem, a dostala ty, kdo

se svých práv hlasitě domáhají a evropskou kulturu chtějí zničit.

Slyšeli jste to, o těch božích mlýnech? Pomalu, ale jistě.

Vraťme se však k Romům. Po válce byl tedy problém českých Romů vlastně „vyřešen“. Naprostá většina Romů, kteří žijí nyní v České republice, přišla ze Slovenska. Místo neproblematických Romů přišli Romové velmi problematictí, co si budeme namlouvat.

Mají táhnout, odkud přišli?

V šedesátých a sedmdesátých letech byly slovenským okresům přiděleny české okresy, do nichž měli být přesídlováni slovenští Romové. Ve státním rozpočtu byly na toto stěhování národů vyčleněny značné finanční prostředky. Ptal se někdo Romů, jestli se jim to líbí? Tehdejší vláda dělala řadu rozhodnutí, kdy se ani „bílý“ neptala, zda se jim to líbí.

V oněch dobách jsem se o romskou problematiku zajímal a vím, jak to s tím přesídlováním vypadalo. Nějací slovenští okresní načalníci přišli za Romy a řekli jim, že v Čechách na ně čeká nové bydlení a práce. Jestli se dobře pamatují, Romové dokonce dostávali na toto stěhování nějaké peníze v hotovosti. V některých případech Romové skutečně odjeli do Čech, zjistili, že věci nejsou zdaleka tak růžové, jak jim bylo vyličeno, a po pár týdnech se vrátili zpět na Slovensko. Jenže své velmi skromné příbytky, často jen ubohá stavení z vlnitého plechu či z tvárnic, našli buldozery srovnané se zemí.

Skutečnost je ovšem taková, že většina jich v Čechách zůstala. Jak by také ne – rasismus na Slovensku byl mnohem otevřenější a surovější než v Čechách.

Ne, Romů se nezbavíme. Chceme-li vyřešit romskou otázku, musíme jim zkrátka pomoci. Znovu opakuji, co by mělo být cílem: dosáhnout toho, aby Romové chtěli a mohli pracovat, aby se chtěli a mohli sami o sebe postarat, aby chtěli a mohli dobře spravovat svůj majetek. A znovu opakuji, že k tomuto cíli povede dlouhá, předlouhá cesta. Romskou otázku nevyřešíme žádným jednostranným aktem české většinové společnosti. Ať chceme nebo ne, chceme, je to náš společný úkol. Proto my Češi velice potřebujeme, aby povstala romská reprezentace.

Že nás to bude stát hodně peněz? To si pište! Bude to stát hodně peněz tak jako tak. Ať to půjde po dobrém, nebo po zlém. Buď je zaplatíme za romské asistenty, při financování nultých tříd pro romské děti, podporováním nevládních organizací, v nichž budou pracovat stovky dobrovolníků, snažících se Romům pomoci, nebo je zaplatíme za vyšší počet policistů a soudců, financováním boje s drogami, budováním věznic a placením jejich ostraha. Pokud se Čechům podaří Romům skutečně pomoci, budou mít sami ze sebe lepší pocit. Což nám nedodalo určité sebevědomí, že jsme se dokázali slušně rozvést se Slováky, když se nám to nepodařilo s Němci? Alternativou je eskalace násilí v této zemi. To není nikdy dobré. Zeptejte se v severním Irsku.

Bohužel, čas pracuje proti nám. Proti Čechům i Romům. Nejvyšší čas něco dělat.

Dan Drápal

Paměti romských žen – Kořeny I/1

Rozhovor s paní Margitou, ročník 1922, Oslavany, Tazatelka Helena Danielová

... když byly jako děti... jako doma všechny, no tak tatínek chodil po dědinách kupovat kůže a prodával to židovi v Ivančicích, no a tak, když jsme vyrůstali, tak jsem potom chodila do Vančic (Ivančice) do cihelně dělat, to nebyla práce... Tak jsem vychodila jenom školu, to... to nebylo, já nevím, chodili jsme do obecní školy, já teda jsem chodila na obecnou a... no když potom jsem vychodila školu, tak potom jsem šla do těch Vančic dělat. Tenkrát nebyla práce!

A vy jste se všichni narodili v Brně?

Ne. Bratr tady ve Vančicích, teda v nemocnici, sestra taky a maminka pocházela z Ivančic.

A tatínek pocházel odkud?

Z Řevnovic, tady se narodil. No a ve dvaatřicátém potom nás dali do toho koncentráku... to už jsem byla, už mně bylo skoro dvacet.

Kolik jste vlastně měla sourozenců?

Pět. Tak tři bratři byli a sestra, tak pět nás bylo. No a tak všechny tam zůstali a sestra byla se mnou na bloku. To jsem viděla, jak umřela tam. Dělalí taky pokusy na ňu a potom... No a tak, nevím, všechny tam zůstali, no. Napřed byli v Hodoníně u Kunštátu (cikánský tábor Hodonín u Kunštátu), ve dvaatřicátém jich vzali a oni byli v Hodoníně u Kunštátu dlouho, to jsem jich tam neviděla, když dali jich tam jak my a my jsme jely se sestrou... my jsme se teda, jak přišli Němci, tak já jsem chytila sestru a utíkaly jsme tam vzadu do té zmolý tam, víte, viděly jste tamtu zmolu, jak jste byly a tam bylo takový to sídliště, jak jsme bydleli, to je všechno zbouraný, já jsem to prodala ten domek na zbourání. Protože když manžel dostal se do havírně, tady do dolu dělal, tak potom dostal tady ten byt. My jsme tady pětadvacet let, no.

Kdo je ze sourozenců nejmladší? Vy nebo...?

Ne, ne. Bratr, co tam zůstal. (zahynul v koncentračním táboře Osvětim v Polsku)

A vy jste byla...?

Bratr byl nejstarší, Josef se jmenoval a potom já, potom sestra.

Ta se jmenovala jak?

Růžena D. a potom bratr, Tonda se jmenoval a ten nejmladší byl František. No. Takže já jsem chytila sestru, utíkaly jsme pryč. Tam dozadu. A tam byl takovej stoh, tam je JZD, tam jsme se skovály a večír jsme šly spat. Někdo nás viděl, tak to udal Němcům, že jsme doma... Tak eště jsme spaly a přišli pro nás a tak nás dali do Brna na jatky, tam jsme čekaly na transport a potom nás dali tam se sestrou. Takže jsme nebyly s rodičema.

To už rodiče s bratry byli pryč?

Bratři tři a maminka, tatínek, tak byli v Hodoníně u Kunštátu.

A tam jste se potom s nimi viděla? (v Osvětimi)

No tak jsem viděla jenom bratra.

Přes plot. To byl plot, tam jsem nemohla jít, ten byl elektrický. No a sestra byla se mnou na tem bloku. Tak ona tam umřela. Teda já jsem ju viděla, že umřela...

V jakém domečku jste teda bydleli tady v té... (osadě)

Na druhé straně, tam, jak jste byly, tak ten takovej velké plac, tam jsme měli barák. To všechno přišlo pryč.

A jak to tam vypadalo? Kolik tam vlastně třeba bylo těch domů, kolik tam bydleli lidé?

Moc. Moc tam bylo!

A byli to jenom Romové?

No, no.

Jak vlastně jste se sem dostali vy? Když říkáte, že jste se narodila v Brně, rodiče ani jeden odtud nepochází...

V Brně. A tatínek pocházel, tady bydlel v Oslavanech, když se narodil v Řevnovicích, maminka z Ivančic, a když se vzali, no tak šla sem maminka. No. Tak jsme měli tam dva pokoje a tu kuchyň a bylo to pěkné! No ale já jsem tam nechtěla bydlit.

Kolik vás tam tak zhruba bylo?

Jéžíš, myslím, ale... stopadesát, hodně jich bylo!

A jak vypadaly ty domečky, ve kterých jste bydlela vy, ale i ostatní?

No tak měli třeba jednopokojový nebo dvapokojové...

A jak jste to měli zařízený uvnitř? Pamatujete si?

No tak my jsme měli ložnicu, no tam byl velký pokoj jsme měli, nás bylo hodně dětí... bylo nás teda hodně, sedum... V kuchyni se vařilo a v obýváku spali, tak jsme tam měli, to si pamatuju, myslím sekretář, velké takovej kredenc rohovej a taky dvě postele... protože neměli jsme jak spat a museli jsme... no. Tak nás bylo... ale měli jsme to tam pěkný. No a já jsem potom přišla, musela jsem... rozbitý všechno! Všechno vyrámovaný! Vokna rozbitý! Já jsem musela dávat elektriku, vokna, dveře, museli mně to natřít... z toho... ehm... z Bránic pan Stehlík mně dával elektriku, no to nebylo možné! Já jsem bydlela u kamarádky zatím, než mně to spravili, dostala jsem tenkrát od nás ale třicet tisíc, tak jsem si nechala dělat ložnicu, tady Michálek mně tam dělal kuchyň... v obýváku jsem měla dvoulůžkovou gauč, jsem si nechala... no tak jsem to měla tak pěkný. No ale... nechtěla bych tam bydlit v té zmolí. (usmívá se)

Kde tatínek pracoval?

Tatínek, povídám, on vykupoval kůže po dědinách, měl dva koně... Dva koně, vůz, no a jezdil po dědinách vykupovat a v Ivančicích, tam temu židovi to prodával. Tak nás živil no.

A maminka?

Maminka byla doma. Maminka nedělala.

(pokračování příště)

Monkey Business & Gulo čar

V pátek 16. února se v brněnském Semilasse odehrál dvojkonzert skupin Monkey Business a Gulo čar. Velké množství posluchačů prokázalo, jaký je o tyto bandy u nás zájem. Sál byl naplněn hodně přes předpokládanou kapacitu a reprodukční systémy pracovaly za hranicí svých možností. Monkey Business předvedli očekávaný výkon, jemuž dominovalo několik hitů vsutku světového formátu. Tato formace vévodí nejen české moderní hudební scéně dlouhou řadu let.

Gulo čar předvedli brilantní a velmi dobře připravenou show, včetně aranžerské práce, výkonu jednotlivých hráčů a prokázali tak, že dále hledají cestu do Hollywoodu.

Následující řádky nejlépe vystihují, co taková cesta obnáší.

(V. Ch.)

Při křtu CD Gypsy Goes to Hollywood byla velmi podobná atmosféra, jako letos v brněnském Semilasse
Foto: V. Ch.

Gulo čar hledají cestu do Hollywoodu

V brněnském Bronxu, jak se odedávna říká okolí bývalých textilních továren na pravém břehu Svitavy v blízkosti ulic Bratislavská, Tkalcovská, Cejl a Vranovská, už dlouho působí více než nadějná kapela Gulo čar. Bylo by nepatřičné tvrdit, že patří do etnohudby: zaprvé v ní nehrají pouze Romové (i když převažují), zadruhé už přerostla úzký futrálek domácího romského folkloru (ve všech jeho podobách: od barového comba po lidovou zábavu cikánské cimbalovky). Nebojí se hledat hudební inspiraci daleko za oceánem, třeba u Prince, Stevie Wondera nebo Earth, Wind & Fire, avšak k odkazu předků (rodových i muzikantských) se přesto hlásí a chová s respektem (jak dokládají nejen slova skladby Dado, ale třeba i textová připomínka staré romské balady Balvaj phurdel ve ztišeném popěvku Bari balvaj). Zařadit jejich muziku do konkrétního hudebního žánru vůbec není jednoduché, ale pro ně samotné je to nepodstatné. Pro tu pestrou směsici žánrového crossoveru, jakou produkují, se nejčastěji užívá označení funky – to „jejich“ přičichlo nejvýrazněji k soulu, k rocku, možná trochu i ke swingu ve šlapající „neromské“ dechové sekci, najdou se náznaky popu i bluesových forem. Vágnost jakékoli vnější charakteristiky herního stylu Gulo čar ostatně paradoxně dokládá i přelomové ocenění pro kapelu, Anděl roku 2003, za jejich předchozí album Baro drom – získali je totiž v té nejméně konkrétní kategorii, ve world music.

S ghettem, jakým toto místo poblíž centra Brna bezesporu je, mají všichni muzikanti živou, nezprostředkovanou osobní zkušenost a jeho limitující a mnohdy degradující nálepku si uvědomují sami na sobě, proto se v rámci turné u příležitosti křtu albové novinky spojili s nadací Člověk v tísni a spolu s ní se dali do boje s ghetty. V rámci projektu Likviduj! Tour 2006 doplnili koncerty o besedu s diváky, jimž zprostředkovali svou vnitřní i vnější zkušenost se životem v ghettu – jsou totiž nejen jeho obyvateli, ale též „léčitelé“ (tři členové skupiny vypomáhají jedné neziskové organizaci jako terénní sociální pracovníci, tzv. streetworkři). Tak

se rovněž prezentovali na přelomu dubna a května na koncertech a společně se svým americkým guru Dougem Wimbishem i v České televizi, v prestižní Noci s Andělem.

Titul třetího alba brněnské kapely Gulo čar, Gypsy Goes to Hollywood, odkazuje k textu písně Tam to frčí z předchozího CD Baro drom, které jim před třemi lety vyšlo u Indies a odstartovalo jejich „cestu z ghetta“. Během sedmi let se v minimálně se proměňující devíti – či desetičlenné sestavě vypracovali od kvalitativně i finančně nenáročného amatérského hraní po barech a na klubových scénách (s řadou paralelních hudebních aktivit – od Kick Start přes Romano Rat Idy Kellarové až k Synergy, kde se pozdější bratři zakladatelé Vladimír a Pavel Dirdovi sehrávali s mladičkou, ale rozhodně ne začínající zpěvačkou Irenou Horváthovou) to dotáhli až na festival Colours of Ostrava nebo k předskakování na úspěšném evropském turné Jamese Browna. Ozval se jim producent Doug Wimbish, též baskytarista Jungle Funk či Living Colour, který nejenže pozval Pavla k účinkování ve své vlastní kapele, ale slíbil pomoc u dalšího alba.

A o tomto albu je právě řeč: jediné, co v něm určitě nenajdete, je unylost v herním projevu a sebelítost v textech, obojí tak typické pro střední proud romské muziky. I proto je posluchačská odezva někdy dost kritická právě od některých Romů, kteří je (nespravedlivě) chápou jako odrodilce. Ale oni už přešli přes most, z druhého břehu si nesou mnohé, co se naučili, ale nepotřebují se vracet nazpět. Rozvíjejí to, co signalizovalo už debutové album Pačas v roce 2000 – léty získanou souhru, solidní instrumentální i pěvecký potenciál, nepřehlédnutelnou invenci Pavla Dirdy jako kmenového autora hudby. Tvrdá práce nese ovoce: krásný hlas Ireny Horváthové rozkvetl a zesílil, pánové v backgroundu přidali, už předtím naprosto spolehlivý Vladimír Dirda u basy získal sebevědomí (nebojí se ani sólovat v palcovce) a kvality nynější dechové sekce by jim mohl závidět kdekterý bigband. Dřívější omezení v herní technice našťastí nezaměnili za rutinu – hraním se vytěšují a baví sebe

i posluchače. Texty oscilují od tanečně vylehčených kousků až po jednoduše podaná, přesto poměrně závažná témata – důraz kladený na texty se zdá být nejvýraznějším posunem oproti předchozím dvěma deskám.

Album samotné nenudí ani na okamžik – plyne hladce, odzdoala usazené na šlapající baskytaře (to se to nad ní zpívá, sóluje a rapuje, když rytmus neplave a basa je nejen výtečně nahraná, ale i smíchaná – patrně jedna ze zásluh Douga Wimbisha, který si v O dživipen stříhнул i basové sólo), přes vyváženým rytmiku vystavěnou od kláves k perkusím a bicím. Na stejnou vlnu vyladění bratři Dirdové si zjevně přihrávají, exceluje dechová sekce (například v nu-jazzové Džas tuha devla) posílena trumpetistou Lazaro Cruzem a saxofonistou Štěpánem Markovičem (který se spolu s Kristýnou vypracoval na post stálého hosta kapely). Za nabroušenou frontwoman Irenou Horváthovou (vyniká kupříkladu v našlapaném hudebním vyznání Stevie Wonder) gradují hlasy Benedikta Míhoka a Kolomana Baláže (ti už se – především Koloman – etablovali též jako herci v celovečerní prvotině Dana Włodarczyka Indián a sestřička). O kvalitách hudebního seskupení jakoby mimochodem vypovídají i hostující zpěváci, vesměs proslulí svou náročností – počínaje americkým rapperem MC Ni (v písni Dado a Batman) přes Davida Kollera (česky v protidrogovém songu Parno jiv – Bílej sníh) po skvěle zapadajícího Daniela Bártu (Manuša se symbolickou citací Kiplingova Mauglího „jsme jedné krve ty i já“).

Minulé album vyhrálo tuzemskou cenu Akademie populární hudby, to nynější se myslím tlačí ještě o něco výš – a určitě nejen protože jim to prorokovali muzikanti z Living Colour nebo z kapely funkové star Jamese Browna, ale protože nereptají na „malé Česko“ nebo „malou Evropu“ a přes hranice spontánně expandují na každém, i tuzemském, koncertě. Pokud uvidíte jejich plakát, jděte si je poslechnout. Deska je výborná, ale teprve na živo jsou to oni.

Helena Bretfeldová

Chce to víc než jen doučovat

Jak probíhá doučování v Muzeu romské kultury

Muzeum romské kultury v Brně organizuje již druhý školní rok individuální doučování, jehož cílovou skupinou jsou děti z romských rodin žijících v jeho blízkém okolí. Jde o rodiny, které se často potýkají s dlouhodobými sociálními potížemi, jako jsou nízká nebo žádná kvalifikace, dlouhodobá nezaměstnanost a nevhovující bytové prostory. Vlastními silami většinou nemohou zlepšení svých životních podmínek dosáhnout. Intenzivní a „na míru šitou“ pomoc romským dětem v oblasti vzdělávání považují za jednu z důležitých forem podpory, která by mohla tuto obtížnou situaci do budoucna změnit.

Doučování je určeno především pro děti, které navštěvují také volnočasové muzejní kluby. Pravidelně, alespoň jednou týdně, se doučuje patnáct dětí, jiné využívají nabídky doučování nepravidelně, podle aktuálních potřeb s učivem. Nejčastěji je třeba procvičovat učivo českého jazyka a matematiky, v některých případech rovněž prvouku nebo cizí jazyk. Při doučování se uplatňuje individuální přístup, který zahrnuje pravidelnou spolupráci s rodinami a třídními učitelkami, většinou na prvním stupni základní školy.

Přestože se děti doučují v prostorách muzea, jako lektorka pro ně docházím do rodin, kde zjišťuji od rodičů situaci dítěte a zprostředkovávám informace o prospěchu. Přirozenou součástí práce s dítětem je tedy poznávání atmosféry v jeho rodině, která má na školní výsledky nezpochybnitelný vliv – at již v pozitivním nebo negativním smyslu. Školu pak navštěvuji přibližně jednou měsíčně, abych si informace o prospěchu ověřila a zjistila, jak dítě zvládá aktuální učivo, na co je nutné se zaměřit, zda jsou patrné pokroky atd.

Kontakt byl již minulý rok úspěšně navázán se ZŠ Stará, v tomto školním roce byl rozšířen na ZŠ Merhautova a Vranovská. Zájem dětí o doučování dnes již převyšuje moje časové možnosti. Doučování se věnuji každý den v odpoledních hodinách. Začínáme proto spolupracovat s dobrovolníky z řad vysokoškolských studentů, kteří zatím dostali na starost tři děti a využívají pro výuku rovněž prostory muzea.

Zohlednění jazykových bariér je nezbytné

Lidé, kteří se nepohybují v blízkosti romské menšiny, si většinou neuvědomují, v jakém jazykovém prostředí děti od narození vyrůstají. Mnoho dětí doma i při běžném hovoru s vrstevníky používá romštinu,

kteřá je však ochuzena o řadu původních výrazů a používá mnoho přejímek ze slovenštiny i češtiny (ovšem zasazených do systému romského jazyka).

Častá bývá i situace, kdy se na děti z rodin, které se považují za „lepší“, mluví doma česky. Někde totiž dosud panuje názor prosazovaný za totality, že na děti se musí mluvit česky, byť „špatnou češtinou“, aby ve škole neměly problémy. Dospělí, především starší členové rodiny, však užívají mezi sebou výhradně romštinu, která je pro děti mnohem přirozenější – důkazem může být jejich automatické „přepnutí“ do romštiny v jakýchkoli emocionálně laděných situacích. Děti víceméně oba jazyky kombinují a přecházejí mnohdy nevědomě z jednoho do druhého. Výsledkem je, že mají v obou jazycích značně omezenou slovní zásobu. Ve škole se to projevuje nejvíce ve slabém porozumění psanému textu – na základě svých zkušeností zjišťuji, že tento problém bohužel u mnoha Romů přetrvává do dospělosti. Není snad třeba popisovat všechny důsledky, stačí se jen zamyslet nad tím, jak moc jsou úkoly, které dítě ve škole dostává, vázány na tištěný text. A dále, nakolik je schopnost číst spjata se schopností orientovat se v okolním světě a řešit každodenní situace i v dospělosti.

Otázkou je, zda je možné s tím něco dělat. Pomohli by těmto dětem učitelé se znalostí romštiny? Uznat, že čeština je pro některé romské děti skutečně cizím jazykem a vyučovat ji jako cizí jazyk? Mohly by se některé předměty vyučovat částečně v romštině, například prvouka? To vše se zdá být v blízké budoucnosti z mnoha důvodů nereálné.

Při doučování romštinu jako pomocný jazyk občas využívám a jsem si vědoma toho, že děti některé české pojmy pravděpodobně neznají, lze některé věci vhodným

způsobem vysvětlit. Osvědčuje se vše, co vede k rozvíjení slovní zásoby: vysvětlování významů méně běžných českých slov, případně jejich srovnání s romštinou, ověřování, jak děti rozumí tomu, co čtou, objasňování abstraktních pojmů názornými příklady atd. Samozřejmě, některé učivo je pro romské děti natolik obtížné, že zde srovnání nepomůže a ani není možné (např. odlišné pádové vazby v českém jazyce, skloňování a časování obecně).

Člověk, který projevuje svůj respekt k romštině před dětmi a jejich rodiči, má také větší šanci navázat bližší vztahy s celou rodinou. Při pravidelných návštěvách v rodinách se pak některé matky odváží přiznat, že by třeba dětem s úkoly rády pomohly, ale skutečně mají buď problémy se čtením obecně, nebo zadání úkolů nerozumí. Tento konkrétní příklad snad může posloužit i jako částečná odpověď na častý dotaz majority, proč si Romové „nepomohou sami“ a proč je právě problematika vzdělávání tím, na co je třeba se zaměřit.

Doučování, nebo spíše předcházení neúspěchům?

Pokud jde o samotné výsledky doučování, které jsme u našich dětí zaznamenali, je zřejmé, že největší přínos má pro nejmladší děti, u kterých se významně projevuje zlepšováním prospěchu, případně udržováním velmi dobrých známek již od první třídy.

Za nejlepší cestu považuji věnovat se dětem od začátku školní docházky, a tím potížit ve škole předcházet. Je třeba děti motivovat a posilovat jejich sebevědomí častými pochvalami za dílčí úspěchy. Přesvědčovat je, že mají na to být úspěšné, že pocit „chápu a zvládám“ je pro ně dosažitelný. Děti, které si navyknou na úspěch, jsou pak více odhodlané zlepšovat se, když se něco nepodaří. Vědí, že udělat chybu neznamená být neúspěšný navždy, ale při trošce snahy je možné to napravit. Při pravidelném doučování se díky důvěře v lektora také naučí požádat o pomoc, místo aby se smířily s neúspěchem a získaly pocit, že školní potíže stejně nelze vyřešit.

Doučování v muzeu

Foto MRK

To samozřejmě platí nejen pro děti, ale i pro jejich rodiče. Každý rodič má radost, když je jeho dítě chváleno. Když rodiče slyší pochvaly ze dvou stran – od lektorky i od třídních učitelek, které zlepšení doučovaných dětí potvrzují – mění se pozitivně i jejich přístup k dítěti a navíc se posiluje jejich důvěra ke škole a ochota spolupracovat. U starších žáků se často setkávám s tím, že je rodiče podceňují a dokonce před nimi nahlas vyslovují názor „proč by se snažila, stejně z ní nic nebude“. Je dost pravděpodobné, že něco podobného slyšeli mnohokrát ze strany školy a jejich pasivní, někdy až negativní postoj ke škole je přirozeným obranným mechanismem. Tento názor pak bohužel přijímají i děti samotné.

Mnohem účinnější je pomáhat žákovi zvládat aktuální učivo, než „dovysvětlovat“ látku, kterou mělo umět už před rokem a nyní by na ni mělo navazovat. U dětí, které před zahájením doučování měly ve škole větší potíže, například opakovaly třídu, bývají pokroky méně výrazné – na zlepšení známek na vysvědčení většinou nestačí. Je velmi obtížné změnit u nich vnímání vlastního neúspěchu. Často již špatné známky berou jako „normální stav“ a nevidí možnost změny, ani užitek, který by jim to mohlo přinést. Problém u nich

také nastává v případech, když mají drobné pokroky, které vykazují v hodinách doučování, přenést do prostředí školy. Tam mají na vše méně času i klidu, zvlášť pokud si podvědomě spojují školu s opakovanými neúspěchy. Z toho důvodu bývá u starších žáků obtížnější udržet jejich dlouhodobý zájem a přesvědčit je, že doučování má pro ně smysl.

Jak by tedy měla situace vypadat v ideálním případě? Podle mého názoru by co nejvíce děti mělo mít možnost získat individuální pomoc v podobě doučování v prvních letech školní docházky, nebo nejlépe již od předškolního věku. V případě předcházení neúspěchu romských dětí ve škole obecněji bychom mohli jít ještě dál. Někteří učitelé se dokonce domnívají, že např. přípravný nulový ročník k vyrovnání šancí romských dětí nestačí a byli by pro intenzivní práci již s třiletými nebo čtyřletými dětmi. V každém případě je získání „dobrého základu“ – především rozvíjení orientace dětí v okolním světě, slovní zásoby, vyjadřování a poté schopnosti číst s porozuměním – nejlepší prevencí školních neúspěchů. Proto je součástí každé doučovací hodiny čtení i zdánlivě nezávažné povídání.

Martina Vyziblová
Muzeum romské kultury

Kouzelná hedvábná cesta na utkané létající rohožce

Pohled do tvůrčí dílny

Foto MRK

V Muzeu romské kultury probíhá od října minulého roku výstava věnovaná odívání a doplňkům Romů S'oda pre tute?! Co to máš na sobě?! Potrvá až do 29. dubna 2007. K prezentovaným předmětům byly zařazeny i ruční práce romských žen – výšivky, háčkové kabelky, rohožky a mimo jiné i takzvané cikánské tkanice.

A právě ručně zhotovené výrobky byly inspirací pro vytvoření tvůrčích dílen, uspořádaných v rámci výstavy.

Z původně naplánovaných čtyř se uskutečnily tři workshopy. První dílna s názvem Batiková párty byla odvolána pro malý počet účastníků, avšak ostatní tři se setkala s velkým zájmem, a to především u žen.

Druhá tvůrčí dílna Hedvábná cesta byla výtvarně zaměřená a umožnila přihlášeným nahlédnout do tajů malby na hedvábí. Pod vedením lektorky si účastníci vyrobili ručně malovaný šátek nebo šál. Protože se dílna uskutečnila před Vánoce, určitě se stal nejen výrobek potěšením a dárkem.

V lednu 2007 byla připravena další dílna – Létající rohožka. Na jednoduchých dřevěných stavech si každá z účastnic vyzkoušela pletení a zároveň tkaní rohožek z různobarevných zbytků látek. Přesvědčily se, že takto zhotovený výrobek nemusí sloužit jen jako rohožka, ale může například zpestřit i interiér bytu. Dodnes se výrobě rohožek věnují

romské ženy na Slovensku a některé si tak i privydělávají na živobytí.

Prostřednictvím poslední dílny pořádané v rámci výstavy se vyráběly tzv. cikánské tkanice: buď ručně a jednoduše bez dřevěné destičky, nebo na tzv. krosienkách, tedy dřevěných stávcích. I tentokrát výrobky nikoho nezklamaly a všechny zájemkyně se přesvědčily, že i když se na první pohled může zdát tkaní těžké, jedná se o velmi jednoduchou ruční práci. Takové tzv. cikánské tkanice se přišivaly dříve k lidovým součástem oděvu a zdobily například sukně, košile nebo zástěry.

Helena Danielová
Muzeum romské kultury

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice.

MUZEUM
ROMSKÉ
KULTURY

Program na březen 2007

Přechodné výstavy:

S'oda pre tute?! Co to máš na sobě?!
Romské oděvy, šperky a interiérové
doplňky od tradičních po současné

7. 3. v 15 hod., přednáškový sál
Pietní akt k připomenutí prvního transportu
do koncentračního tábora Auschwitz.
Pamětníci, hosté a veřejnost uctí památku
obětí, položí květiny k pamětní desce, zazní
romská hudba.

15. 3. v 17 hod., budova Muzea romské kul-
tury
Slavnostní prezentace Bulletinu MRK
2005 a otevření muzejní kavárny BENG

20. 3. v 18 hod., přednáškový sál
Přednáška o romské kultuře z cyklu
Kdo jsou Romové?
podrobnosti na www.rommuz.cz

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1945–2005)

Otevírací doba
út–pá 10–18
ne 10–17

V prostorách recepce Muzea romské
kultury je otevřen obchůdek, kde lze za-
koupit romskou a romistickou literaturu,
CD s romskou tradiční i současnou hud-
bou a také výrobky romských řemesl-
níků.

Střední odborná škola sociálně-právní

zve absolventy základních škol ke studiu

Střední odborná škola sociálně-právní otevírá
v příštím školním roce nové studijní obory a sice:
✓ hotelnictví a turismus – management cestovního
ruchu – management stavebnictví
✓ management obchodu a služeb – pedagogika vol-
ného času – veřejnoprávní činnost
✓ výchovná a humanitární činnost – sociálně-právní
činnost

To jsou zcela jistě obory, po jejichž vystudování
naleznete uplatnění v praktickém životě.
To by mohlo být lákavé pro romské absolventy zá-
kladních škol. Právě tyto absolventy, a nejen je, zve
ředitel této školy, JUDr. Emil Ščuka, ke studiu.

Střední odborná škola sociálně-právní využívá
širokého zázemí jiné střední odborné školy na téže
adrese a tím zajišťuje vysokou kvalitu odbornosti
i v předmětech, které by sama nemohla takto úspěšně
zvládnout. Studenti základních škol, využijte této
skvělé příležitosti

Střední odborná škola sociálně-právní se nachází
v samotném centru Brna na Jánské ulici 22.
Telefon: 545 212 263, mobil: 607 82 46 64.
Student uhradí zápisné ve výši 500 Kč. Při přijímacím
řízení absolvuje uchazeč o studium pohovor a infor-
mativní test.

Tato škola v Brně je jednou z poboček Střední
odborné školy sociálně-právní, s. r. o., v Praze 3 na
Havlíčkově náměstí 300, tel.: 224 009 762,
mobil: 775 403 604, e-mail:
roberto.tonelli@seznam.cz, www.http://sosp.wz.cz

Skupina Gulo čar

hledá textaře píšící moderní texty v romštině.

Zájemci posílejte své nabídky na
vladimir.dirda@centrum.cz.
www.gulocar.com

Sdružení romských občanů v Lysé nad Labem pořádá
X. celostátní romský ples pod záštitou Lívie Klausové. Uskuteční
se na Výstavišti v Lysé nad Labem 10. března v 19.30 hod.
K tanci a poslechu budou hrát Gypsy Billy Nymburk, hostem
večera bude romská kapela ze Slovenska. Vstupné 150 Kč.

Soutěž Miss Roma Praha 2007 se koná 25. května v Kulturním
domě Vltavská, Bubenská 1, Praha 7. Podmínkou účasti je trvalé
bydliště v Praze a dovršení 15 let. Přihlášky doručte nejpozději do
30. března na adresu: Úřad městské části Praha 7, Markéta
Nejedlá, Nábř. Kpt. Jaroše 1000, 170 00 Praha 7. Více informací
na tel. 732 410 751.

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	
☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka
Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srnm@srnm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje
Ministerstvo kultury ČR

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE ROČNÍK 9 • ČÍSLO 4 • VYŠLO 28. ÚNORA 2007

Výběrové řízení na pozici redaktora Romano hangos

Požadavky:

- ✓ Zkušenosti z publikační činnosti
- ✓ Dobrá znalost českého jazyka a práce s PC (Office, Outlook, Internet)
- ✓ Aktivní znalost romského jazyka slovem i písmem výhodou
- ✓ Výhodou znalost angličtiny, případně dalších cizích jazyků
- ✓ Znalost problematiky Romů a lidských práv

Nabízíme:

- ✓ Monitoring a zveřejňování projevů diskriminace
- ✓ Zajímavou práci při sledování aktuálního dění nejen v romské kultuře
- ✓ Práci v klidném a pohodovém prostředí
- ✓ Práci na poloviční úvazek
- ✓ Zvýšení kvalifikace a tím i perspektivy budoucího povolání

Své profesní životopisy, ukázky publikační činnosti a jiné související aktivity (fotografování apod.) zašlete na e-mailovou nebo poštovní adresu (v tiráži Romano hangos) nejpozději do 31. března 2007.

Společenství Romů na Moravě o. p. s.

vypisuje výběrové řízení na pracovní pozici

koordinátor/-ka projektu

terénní práce a občanského poradenství. Projekt je zaměřen na romské klienty a realizuje v Brně a Hodoníně. Jedná se o práci na poloviční úvazek.

Svůj profesní životopis a motivační dopis zašlete na e-mailovou adresu:

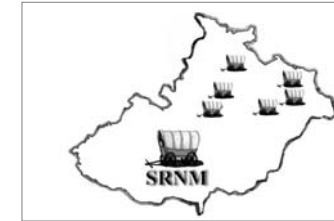
srnm@srnm.cz

do 31. března 2007

(do předmětu napište Výběrové řízení koordinátor TSP),
případně poštou na adresu:
Společenství Romů na Moravě, o.p.s.,
Francouzská 84, 602 00 Brno

Požadavky:

- ✓ Vysokoškolské vzdělání nebo středoškolské vzdělání a min. tři roky praxe v příbuzném oboru
- ✓ Bezúhonnost
- ✓ Znalost práce na PC
- ✓ Samostatnost
- ✓ Ochota cestovat
- ✓ Znalost romské problematiky a RP výhodou

Inzerujte v Romano hangos

celá strana 7 000 Kč

1/2 strany 4 000 Kč

1/4 strany 2 500 Kč

Další formáty dle domluvy: 10 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání je 25 procent

Objednávky na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním,
které se dotýká romské problematiky.
Zaposlouchejte se do romských veršů.
Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud
v pořadu věnovaném astrologii a magii.
Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8
www.radorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radorota.cz

Romano hangos

ročník 8, číslo 5
vyšlo 2006-04-27

→ aktuální číslo
zprávy
rozhovor
náčrty
anketa
přílohy
reportáž
→ starší čísla
→ redakce

Najdete nás také na
internetové adrese:

<http://www.romanohangos.cz>

Drobné vysvětlení k číslování RH. První dvojčíslu jsme označili číslem 1, ačkoli jsme je měli označit 1–2 s ohledem na počet stran. Chybu napravujeme v tomto čísle označením 2–3. (red)